

USTAWA
z dnia 20 grudnia 1996 r.
o gospodarce komunalnej

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43, Nr 106, poz. 679, Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 96, poz. 874, Nr 199, poz. 1937.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Ustawa określa zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego, polegające na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej.
2. Gospodarka komunalna obejmuje w szczególności zadania o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

Art. 1a.

Ilekoć w ustawie jest mowa o jednostkach samorządu terytorialnego - należy przez to rozumieć:

- a) gminę w znaczeniu ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74, Nr 58, poz. 261, Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 43, Nr 106, poz. 679, Nr 107, poz. 686, Nr 113, poz. 734 i Nr 123, poz. 775) lub
- b) powiat w znaczeniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. Nr 91, poz. 578) lub
- c) województwo w znaczeniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. Nr 91, poz. 576).

Art. 2.

Gospodarka komunalna może być prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego w szczególności w formach: zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego.

Art. 3.

[1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą powierzać wykonywanie zadań z zakresu gospodarki komunalnej osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednost-

kom organizacyjnym nie posiadającym osobowości prawnej, w drodze umowy na zasadach ogólnych, z zastosowaniem przepisów o zamówieniach publicznych.]

- <1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą powierzać wykonywanie zadań z zakresu gospodarki komunalnej osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, w drodze umowy na zasadach ogólnych – z uwzględnieniem przepisów o finansach publicznych lub, odpowiednio, przepisów o zamówieniach publicznych i przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.>**
2. Jeżeli do prowadzenia danego rodzaju działalności na podstawie innych ustaw jest wymagane uzyskanie zezwolenia, jednostki samorządu terytorialnego mogą powierzyć wykonywanie zadań wyłącznie podmiotowi posiadającemu wymagane zezwolenie.

nowe brzmienie ust. 1 w art. 3 wchodzi w życie z dn. 1.01.2004 r. (Dz.U. 2003 r. Nr 96, poz. 874)

Art. 4.

1. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego postanawiają o:
- 1) wyborze sposobu prowadzenia i form gospodarki komunalnej,
  - 2) wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego.
2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 pkt 2, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego mogą powierzyć organom wykonawczym tych jednostek.

Art. 5.

Przepisy ustawy stosuje się odpowiednio do wykonywania zadań, o których mowa w art. 1, przez związki międzygminne (związki komunalne), przez miasto stołeczne Warszawa oraz w ramach porozumień komunalnych.

Rozdział 2

Komunalne zakłady budżetowe

Art. 6.

1. Organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego mogą powoływać, likwidować lub przekształcać komunalne zakłady budżetowe zgodnie z przepisami ustawy oraz przepisami ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. - Prawo budżetowe (Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, Nr 121, poz. 591, Nr 133, poz. 685, z 1995 r. Nr 78, poz. 390, Nr 124, poz. 601, Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 621, Nr 139, poz. 647 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 348, Nr 79, poz. 484, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 775 i 778, Nr 133, poz. 883, Nr 137, poz. 926, Nr 141, poz. 943 i Nr 158, poz. 1042).
2. Komunalne zakłady budżetowe prowadzą gospodarkę finansową na zasadach określonych w przepisach prawa budżetowego.

Art. 7.

Działalność wykraczająca poza zadania o charakterze użyteczności publicznej nie może być prowadzona w formie zakładu budżetowego.

Art. 8.

Do pracowników komunalnych zakładów budżetowych stosuje się przepisy ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 21, poz. 124 i Nr 43, poz. 253 oraz z 1994 r. Nr 98, poz. 471), jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

**dodane art. 10a i 10b
wchodzą w życie z
dn. 9.12.2003 r.
(Dz.U. 2003 r. Nr
199, poz. 1937)**

Rozdział 3**Spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego****Art. 9.**

Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, a także mogą przystępować do takich spółek.

Art. 10.

1. Poza sferą użyteczności publicznej gmina może tworzyć spółki prawa handlowego i przystępować do nich, jeżeli łącznie zostaną spełnione następujące warunki:
  - 1) istnieją nie zaspokojone potrzeby wspólnoty samorządowej na rynku lokalnym,
  - 2) występujące w gminie bezrobocie w znacznym stopniu wpływa ujemnie na poziom życia wspólnoty samorządowej, a zastosowanie innych działań i wynikających z obowiązujących przepisów środków prawnych nie doprowadziło do aktywizacji gospodarczej, a w szczególności do znacznego ożywienia rynku lokalnego lub trwałego ograniczenia bezrobocia.
2. Poza sferą użyteczności publicznej gmina może tworzyć spółki prawa handlowego i przystępować do nich również wówczas, jeżeli zbycie składnika mienia komunalnego mogącego stanowić wkład niepieniężny gminy do spółki albo też rozporządzenie nim w inny sposób, spowoduje dla gminy poważną stratę majątkową.
3. Ograniczenia, dotyczące tworzenia spółek prawa handlowego i przystępowania przez gminę do nich, o których mowa w ust. 1 i 2, nie mają zastosowania do posiadania przez gminę akcji lub udziałów spółek zajmujących się czynnościami bankowymi, ubezpieczeniowymi oraz działalnością doradczą, promocyjną, edukacyjną i wydawniczą na rzecz samorządu terytorialnego, a także innych spółek ważnych dla rozwoju gminy.
4. Poza sferą użyteczności publicznej województwo może tworzyć spółki prawa handlowego na zasadach i w formach określonych w ustawie o samorządzie województwa.

<Art. 10a.

1. **W spółkach z udziałem jednostek samorządu terytorialnego działa rada nadzorcza.**

2. Do rad nadzorczych w spółkach z udziałem jednostek samorządu terytorialnego stosuje się przepisy Kodeksu spółek handlowych, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy.
3. Kadencja członka rady nadzorczej w spółkach z większościovym udziałem jednostek samorządu terytorialnego trwa 3 lata.
4. Członkowie rady nadzorczej, reprezentujący w spółce jednostkę samorządu terytorialnego, są powoływani spośród osób, które złożyły egzamin w trybie przewidzianym w przepisach o komercjalizacji i prywatyzacji.
5. Do członków rad nadzorczych spółek z udziałem jednostek samorządu terytorialnego, reprezentujących w spółce jednostkę samorządu terytorialnego, stosuje się odpowiednio art. 13 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 i Nr 240, poz. 2055 oraz z 2003 r. Nr 60, poz. 535 i Nr 90, poz. 844).
6. Członków zarządu spółek z udziałem jednostek samorządu terytorialnego powołuje i odwołuje rada nadzorcza.

Art. 10b.

Przepisy art. 10a stosuje się także do spółek zależnych od spółek określonych w tych przepisach, w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 4 Kodeksu spółek handlowych, z tym że przepisy art. 10a ust. 4 i 5 stosuje się do członków rady nadzorczej spółki zależnej, reprezentujących w tej spółce spółkę z udziałem jednostki samorządu terytorialnego.>

[Art. 12.

1. *Do wnoszenia wkładów oraz obejmowania udziałów i akcji, nabywania i zbywania praw z udziałów i akcji stosuje się przepisy Kodeksu handlowego, z wyłączeniem art. 310, oraz przepisy Kodeksu cywilnego, z zastrzeżeniem przepisów ustaw: o samorządzie terytorialnym, o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa.*
2. *W jednoosobowych spółkach jednostek samorządu terytorialnego funkcję zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) pełnią organy wykonawcze tych jednostek samorządu terytorialnego.]*

art. 11 utracił moc
(Dz.U. z 1997 r. Nr
106, poz. 679)

<Art. 12.

1. Do wnoszenia wkładów oraz obejmowania udziałów i akcji stosuje się przepisy Kodeksu spółek handlowych oraz przepisy Kodeksu cywilnego, z zastrzeżeniem przepisów ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa oraz o komercjalizacji i prywatyzacji.
2. Do zbycia akcji i udziałów w spółkach, o których mowa w art. 9, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, przepisy działu IV ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji.
3. Przewidziane w ustawie, o której mowa w ust. 2, kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa wykonuje wobec spółki przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego, a w przypadku gminy wójt (burmistrz, prezydent miasta).

nowe brzmienie art.
12 wchodzi w życie z
dn. 9.12.2003 r.
(Dz.U. 2003 r. Nr
199, poz. 1937)

4. W jednoosobowych spółkach jednostek samorządu terytorialnego funkcje zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) pełnią organy wykonawcze tych jednostek samorządu terytorialnego.>

Art. 13.

1. Spółka określa w regulaminie zasady korzystania z usług publicznych świadczonych przez spółkę, a także obowiązki spółki wobec odbiorców usług.
2. Regulamin, o którym mowa w ust. 1, oraz jego zmiany obowiązują na obszarze jednostek samorządu terytorialnego po zatwierdzeniu przez organy wykonawcze tych jednostek.

Rozdział 4

Przekształcenia przedsiębiorstw komunalnych

Art. 14.

1. Przedsiębiorstwa komunalne, w stosunku do których rada gminy do dnia 30 czerwca 1997 r. nie postanowiła o wyborze organizacyjno-prawnej formy lub o ich prywatyzacji, ulegają z dniem 1 lipca 1997 r. przekształceniu w jednoosobową spółkę gminy, z mocy prawa.
2. Jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej, spółka ta wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo komunalne, bez względu na charakter prawny tych stosunków.

Art. 15.

1. Przed upływem terminów, o których mowa w art. 14 ust. 1, wójt (burmistrz, prezydent miasta) decyduje o rodzaju spółki, ustala jej statut (akt założycielski) i niezwłocznie składa wniosek o wpisanie spółki do rejestru handlowego.
2. Wykreślenie przedsiębiorstwa komunalnego z rejestru przedsiębiorstw państwowych następuje z urzędu, po dokonaniu wpisu spółki do rejestru handlowego, z dniem 1 lipca 1997 r.

Art. 16.

1. Do spółki powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego stosuje się przepisy Kodeksu handlowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.
2. Do spółki powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego nie stosuje się art. 312 i 313 Kodeksu handlowego.

Art. 17.

1. Gminę w spółce, o której mowa w art. 14, reprezentuje wójt (burmistrz, prezydent miasta).
2. Pierwszy zarząd spółki jest powoływany przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), z tym że do pełnienia funkcji prezesa pierwszego zarządu spółki wójt (burmistrz, prezydent miasta) powołuje z dniem 1 lipca 1997 r. dyrektora przekształconego przedsiębiorstwa komunalnego, chyba że nie wyrazi on zgody na pełnienie tej funkcji.

3. W przypadku nie wyrażenia zgody przez dyrektora przekształconego przedsiębiorstwa komunalnego, o której mowa w ust. 2, wójt (burmistrz, prezydent miasta) powołuje zarząd spółki w pełnym składzie, wraz z jej prezesem.

Art. 18.

1. W spółce powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego działa rada nadzorcza.
2. Liczbę członków rady nadzorczej określa statut.
3. Pracownicy spółki zachowują prawo wyboru:
  - 1) dwóch członków rady nadzorczej w radzie liczącej do sześciu członków,
  - 2) trzech członków rady nadzorczej w radzie liczącej od siedmiu do dziesięciu członków,
  - 3) czterech członków rady nadzorczej w radzie liczącej jedenastu lub więcej członków.

art. 20 uchyla się z dn. 9.12.2003 r. (Dz.U. 2003 r. Nr 199, poz. 1937)

[4. Pozostałych członków rady nadzorczej powołuje i odwołuje wójt (burmistrz, prezydent miasta).]

<4. Pozostałych członków rady nadzorczej powołuje spośród osób, które złożyły egzamin na członka rady nadzorczej w trybie przewidzianym w przepisach o komercjalizacji i prywatyzacji, i odwołuje wójt (burmistrz, prezydent miasta).>

5. Członkowie rad nadzorczych, o których mowa w ust. 3, wybierani są w głosowaniu bezpośrednim i tajnym, przy zachowaniu zasady powszechności. Wynik wyborów jest wiążący dla walnego zgromadzenia.
- 5a. Tryb wyboru członków rady nadzorczej przez pracowników spółki może określać jej statut albo regulamin uchwalony w sposób określony w tym statucie.
6. Pracownikowi spółki, będącemu członkiem jej rady nadzorczej, spółka nie może, w okresie trwania kadencji rady ani w okresie roku po zakończeniu kadencji, wypowiedzieć stosunku pracy, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 52 Kodeksu pracy. W tym czasie spółka nie może również zmienić na niekorzyść pracownika warunków pracy lub płacy.

nowe brzmienie ust. 4 w art. 18 wchodzi w życie z dn. 9.12.2003 r. (Dz.U. 2003 r. Nr 199, poz. 1937)

Art. 19.

1. Pracownicy przekształconego w spółkę przedsiębiorstwa komunalnego stają się z mocy prawa pracownikami spółki.
2. Za zobowiązania wynikające ze stosunku pracy powstałe przed przekształceniem przedsiębiorstwa odpowiada spółka.
3. Stosunek pracy dyrektora przedsiębiorstwa oraz pracowników zatrudnionych na podstawie powołania wygasa, z mocy prawa, z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa komunalnego z rejestru przedsiębiorstw państwowych.
4. Pracownikom, o których mowa w ust. 3, przysługuje odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, liczonego jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy. Odprawa ta nie przysługuje w przypadku zatrudnienia w spółce na stanowisku równorzędnym lub wyższym.

[Art. 20.

1. *Do zbycia udziałów i akcji gminy w spółce powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego stosuje się odpowiednio przepisy Działu IV ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 i Nr 156, poz. 775).*
2. *Przewidziane w ustawie, o której mowa w ust. 1, kompetencje Ministra Skarbu Państwa wykonuje wobec spółki wójt (burmistrz, prezydent miasta).]*

Art. 21.

W sprawach przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego w spółkę nie stosuje się przepisów ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 22.

1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może, w drodze uchwały, zdecydować o likwidacji zakładu budżetowego w celu zawiązania spółki akcyjnej albo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez wniesienie na pokrycie kapitału spółki wkładu w postaci mienia zakładu budżetowego pozostałego po jego likwidacji.
2. Czynności związane z likwidacją zakładu budżetowego, w celu o którym mowa w ust. 1, wykonuje organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 23.

1. Składniki mienia zakładu budżetowego przekształconego w spółkę stają się majątkiem spółki.
2. Prawo zarządu gruntem zakładu budżetowego przekształconego w spółkę staje się prawem użytkowania wieczystego spółki.
3. Spółka powstała w wyniku przekształcenia wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki związane z działalnością zakładu budżetowego.

Rozdział 5**Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy końcowe****Art. 24.**

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74, Nr 58, poz. 261, Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622) w art. 9:

- 1) w ust. 1 skreśla się wyrazy ", w tym przedsiębiorstwa,";
- 2) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
  - "2. Gmina oraz inna komunalna osoba prawna może prowadzić działalność gospodarczą wykraczającą poza zadania o charakterze użyteczności publicznej wyłącznie w przypadkach określonych w odrębnej ustawie.";
- 3) dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

- "3. Formy prowadzenia gospodarki komunalnej, w tym wykonywania przez gminę zadań o charakterze użyteczności publicznej, określa odrębna ustawa.
4. Zadaniem użyteczności publicznej, w rozumieniu ustawy, są zadania własne gminy, określone w art. 7 ust. 1, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych."

Art. 25.

W ustawie z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 21, poz. 124 i Nr 43, poz. 253 oraz z 1994 r. Nr 98, poz. 471) w art. 1 po wyrazach "jednostkach administracyjnych gminy" dodaje się wyrazy "oraz komunalnych zakładach budżetowych".

Art. 26.

W ustawie z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191, Nr 43, poz. 253 i Nr 92, poz. 541, z 1991 r. Nr 34, poz. 151, z 1992 r. Nr 6, poz. 20, z 1993 r. Nr 40, poz. 180, z 1994 r. Nr 1, poz. 3 i Nr 65, poz. 285 oraz z 1996 r. Nr 23, poz. 102 i Nr 106, poz. 496) w art. 8 skreśla się ust. 2.

Art. 27.

Zarząd gminy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dostosuje statuty spółek powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy do przepisów ustawy.

Art. 28.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że przepis art. 11 wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.